

KÖZJOGI SZAKÁG

1. Közérdekvédelmi szakterület

Magyarország Alaptörvénye 29. cikkének (1) bekezdése szerint a legfőbb ügyész és az ügyészség az igazságszolgáltatás közreműködőjeként az állam büntetőigényét érvényesíti. Az ügyészség üldözi a bűncselekményeket, fellép más jogsértő cselekményekkel és mulasztásokkal szemben, valamint elősegíti a jogellenes cselekmények megelőzését. Az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. tv. (Ütv.) 1. §-ának (2) bekezdése alapján az ügyészség a közérdekvédelme érdekében közreműködik annak biztosításában, hogy mindenki betartsa a törvényeket. A jogszabályok megsértése esetén – törvényben meghatározott esetekben és módon – fellép a törvényesség érdekében. Ha törvény másként nem rendelkezik, fellépésre akkor köteles, ha a törvényt sértés megszüntetésére hivatott szerv az Alaptörvényben, valamint törvényben és más jogszabályban vagy közjogi szervezetszabályozó eszközben meghatározott kötelezettsége ellenére a szükséges intézkedést nem teszi meg vagy a törvényt sértésből eredő jogsérelem elhárítása érdekében azonnali ügyészi intézkedésre van szükség.

Az ügyészségnek az igazságszolgáltatás közreműködőjeként gyakorolt büntetőjogon kívüli közérdekű feladat- és a hatáskörét részben az Ütv., részben külön törvények határozzák meg. Az ügyész ezeket a hatásköröket a törvényt sértés kiküszöbölése érdekében elsősorban bírósági peres és nemperes eljárások megindításával, valamint hatósági eljárások kezdeményezésével és jogorvoslat előterjesztésével gyakorolja (együttesen: ügyészi fellépés).

Az ügyészi intézkedés iránti kérelmek elbírálása

Az ügyész elbírálja a hatósági határozat, intézkedés, jogszabálysértő mulasztás ellen hozzá intézett kérelmeket, közérdekű bejelentéseket, jogsértésre utaló jelzéseket (együttesen: kérelem). Amennyiben a kérelem vizsgálatára nincs hatásköre, azt a hatáskörrel rendelkező szervhez teszi át.

Ha a kérelmet az ügyész alaptalannak találja, indokolt állásfoglalásával elutasítja. A kérelmező a felülvizsgálat érdekében az állásfoglalás kézbesítésétől számított 8 napon belül a felettes ügyészséghez fordulhat. Mellőzhető a kérelem érdemi elbírálása, ha azt nem határidőben, vagy nem a jogosult terjesztette elő, ha a kérelmet az ügyészség változatlan tényállás mellett már korábban elbírálta, vagy a kérelmező – a jogszabálynak megfelelő jogorvoslati tájékoztatás ellenére – a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőséggel nem élt, továbbá ha a kérelmet a sérelmezett határozat jogerőre emelkedésétől számított egy éven túl nyújtották be.

Az ügyész vizsgálata

Az ügyész – törvény eltérő rendelkezése hiányában – intézkedése megalapozása érdekében hivatalból vizsgálatot folytat, ha a tudomására jutott adat vagy más körülmény megalapozottan súlyos törvényt sértésre, mulasztásra vagy törvényt sértő állapotra utal.

Az ügyész fellépése, egyéb intézkedései

Az ügyész a közérdek védelmében a törvényesség helyreállítása érdekében súlyos törvénysértés esetében lép fel.

Az ügyészi fellépés törvényben meghatározott eszközei a következők:

- bírósági peres és nemperes eljárások megindítása (perindítási jog),
- hatósági eljárások kezdeményezése, jogorvoslat előterjesztése.

Azokban az ügyekben, amelyekben az ügyészi fellépés feltételei fennállnak, de az ellenérdekű fél a fellépésre okot adó körülményt maga is orvosolni tudja, az ügyész a fellépést megelőzően önkéntes teljesítésre felhívással élhet. Ha a felhívás címzettje az ügyész által megadott határidőn belül a felhívásban foglaltaknak nem tesz eleget, nem válaszol vagy a felhívásban foglaltakkal nem ért egyet az ügyész 30 napon belül dönt a fellépésről (bíróság előtti peres vagy az ügy tárgya szerint nemperes eljárás indításáról) vagy pedig az eljárása megszüntetéséről.

Az ügyész a tudomására jutott jogsértés vagy jogszabálysértő mulasztás miatt jogszabályban megállapított feltételek fennállása esetén büntető, fegyelmi, szabálysértési vagy más hatósági eljárást is kezdeményez. A kezdeményezés címzettje érdemi döntésének egy példányát köteles az ügyésznek haladéktalanul megküldeni.

Az ügyészt jogorvoslati jog illeti meg a peres és nemperes eljárásban hozott határozatok közül azokkal szemben, amelyeket törvény alapján vele bármely módon közölni kell. Törvény által meghatározott esetben az ügyészt jogorvoslati jog illeti meg akkor is, ha az eljárásban félként nem vett részt, vagy a határozatot vele közölni nem kellett.

Az ügyészt a fellépésen kívül a törvényesség érdekében más eszközök is megilletik, így például:

Törvény által elrendelt esetekben dönt a szabálysértési és egyes közigazgatási hatósági eljárásokban elrendelt kényszerintézkedések foganatosíthatóságáról (pl. elővezetés, lezárt helyiség hatósági felnyitásával járó helyszíni szemle).

Törvénysértés esetén intézkedik a kényszerintézkedés foganatosításának megakadályozására és amennyiben szükséges a törvénysértés orvoslására is.

A pénzügyi vállalkozásokkal, valamint a tőkepiaci és biztosítási tevékenységgel összefüggő piacfelügyeleti eljárásokban a hatóság a személyes adatok meghatározott körét csak előzetes ügyészi jóváhagyással ismerheti meg.

A rendőrségről szóló törvényben meghatározott belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv által folytatott megbízhatósági vizsgálat lefolytatására kizárólag ügyészi jóváhagyás alapján van helye.

A Legfőbb Ügyész alkotmánybíróági eljárást és a Kúria előtt jogegységi eljárást kezdeményezhet, jogszabály tervezetére – kivéve az önkormányzati rendelet tervezetét – véleményt nyilváníthat, az ügyészség jogállását, feladatkörét érintő jogszabályok tervezetére véleményt nyilvánít.

Az Ütv. a polgári perrendtartás, valamint a közigazgatási perrendtartás lehetőséget ad arra, hogy a Legfőbb Ügyész a Kúria előtti eljárásban, a mások között folyamatban lévő perben, a bíróságok ítélkezési gyakorlatának egységesítése érdekében jogkérdésben, a közérdeket képviselve, akár saját kezdeményezésre, akár bármely peres fél kérelmére kifejtse szakmai véleményét (*amicus curiae*).

A közérdekvédelmi tevékenység kiemelt területei

E szakterület kiemelt területei:

- az egyes hatósági eljárásokhoz és intézkedésekhez kapcsolódó ügyészi feladatok ellátása,
- a környezetvédelem,
- a termőföld védelme,
- a fogyasztóvédelem,
- a szabálysértési ügyek,
- egyes jogi személyekkel és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel kapcsolatos ügyészi feladatok ellátása,
- a polgári bíróság előtti ügyészi tevékenység,
- a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos ügyészi feladatok.

Az egyes hatósági eljárásokhoz és intézkedésekhez kapcsolódó ügyészi feladatok ellátása

Az ügyész ellenőrzi a közigazgatási hatóságok, valamint a bíróságon kívüli más jogalkalmazó szervek által hozott egyedi, bíróság által felül nem bírált jogerős vagy végrehajtható döntések, valamint a hatósági intézkedések törvényességét.

Az ügyész a törvénysértés megszüntetése érdekében, ha törvény másként nem rendelkezik, a hatósági döntés érdemére kiható törvénysértés esetén a jogerőre emelkedéstől vagy a végrehajtás elrendelésétől számított legfeljebb egy éven belül, kötelezettséget megállapító, jogot elvonó vagy korlátozó döntés esetén a végrehajtáshoz való jog elévüléséig felhívással élhet.

Ha az ügyész felhívásban indítványozta a törvénysértő döntés végrehajtásának felfüggesztését, a felhívás címzettje a végrehajtást a döntéséig köteles azonnal felfüggeszteni.

Hatósági döntést érintő felhívás eredménytelensége esetén az ügyész az alapügyben hozott jogerős döntést támadhatja meg keresettel a bíróság előtt.

A hatóság eljárási kötelezettségének elmulasztása esetén a mulasztás megszüntetésére felszólító ügyészi felhívásban megállapított határidő eredménytelen elteltét követően az

ügyész az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvényben és a közigazgatási perrendtartásról szóló törvényben meghatározottak szerint bírósághoz fordulhat a hatóság eljárásra kötelezése iránt.

Az ügyészség a bíróság felhívására beléphet a más által indított közigazgatási perbe. A bíróság az ügyészt perbelépésre akkor hívhatja fel, ha az eljárást törvény által előírt okból meg kellene szüntetni, de a keresettel támadott közigazgatási cselekmény, vagy az a döntés, amelyet a közigazgatási szerv a kereseti kérelemnek eleget téve meghozott, olyan súlyosan jogszabálysértőnek tűnik, hogy a bíróság hivatalbóli vizsgálatára, illetve a bizonyítás hivatalbóli elrendelésére ad okot. A perbelépést megelőzően a törvénysértés kiküszöbölésére irányuló ügyészi felhívásra nincs szükség.

Környezetvédelem

Az ügyészségről szóló törvény kiemelt feladatként jelöli meg a környezet, a természet, a termőföld védelmével összefüggésben levő ügyészi perindítási jogosultságot.

Az ügyészség az irányadó jogszabályok szerint közreműködik a környezetvédelmi és a természetvédelmi hatóságok eljárásai és döntései törvényességének biztosításában. A környezet védelmének általános szabályairól szóló törvény és a természet védelméről szóló törvény további felhatalmazást is ad az ügyész számára.

A környezet, a természeti értékek, területek veszélyeztetése, károsítása esetén az ügyész is keresetet indíthat a tevékenységtől való eltiltás, illetve a tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt.

Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény hasonló perindítási jogosultsággal ruházza fel az ügyészt az állatvilág egyedeinek védelmét és az állatokkal való kíméletes bánásmódot célzó szabályok megsértése esetére.

Fogyasztóvédelem

Az ügyész hatáskörében eljárva kiemelt figyelmet fordít a fogyasztói jogok érvényesülésére, szükséges esetben fellép a fogyasztók érdekeinek védelmében. E feladatát nem csak a fogyasztóvédelmi hatóság határozatai törvényességének ellenőrzése útján, hanem közérdekű per megindításával – általános szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítására irányuló, illetve fogyasztóvédelmi kereset előterjesztésével – gyakorolja.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) rendelkezéseiből következően tisztességtelen az az általános szerződési feltétel, illetve blankettába foglalt, és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, amely a szerződésből eredő jogokat és kötelezettségeket egyoldalúan és indokolatlanul a másik fél hátrányára állapítja meg. A fogyasztókkal kötött szerződésben alkalmazott általános szerződési feltételek tisztességtelensége miatt a feltétel érvénytelenségének megállapítása iránt közérdekű keresetet indíthat az ügyész. Eredményes

keresetindítás esetén a bíróság a feltétel érvénytelenségét az alkalmazójával szerződő valamennyire félre kiterjedő hatállyal állapítja meg. Az érvénytelenség megállapítása nem érinti azokat a szerződéseket, amelyeket a megtámadásig már teljesítettek.

A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény alapján az ügyészt keresetindítási jog illeti meg, ha a vállalkozás jogszabálysértő tevékenysége a fogyasztók széles, személyében nem ismert, de a jogsértés körülményei alapján meghatározható körét érinti, vagy jelentős nagyságú kárt okoz és az eljárás a bíróság hatáskörébe tartozik.

Az ügyész keresetében kérheti, hogy

- a bíróság kötelezze a vállalkozást a követelés teljesítésére, ha az igény jogalapja, a kár összege egyértelműen megállapítható,
- a bíróság állapítsa meg a jogsértés tényét valamennyi érintett fogyasztóra kiterjedő hatállyal,
- a bíróság kötelezze a vállalkozást a jogsértés abbahagyására és tiltsa el a további jogsértéstől,
- a bíróság kötelezze a vállalkozást a sérelmes helyzet megszüntetésére és a jogsértést megelőző állapot helyreállítására,
- a bíróság rendelje el közlemény közzétételét a vállalkozás saját költségére.

Szabálysértési ügyek

A szabálysértési ügyekben az ügyészi jogköröket az Ütv. és a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény határozzák meg. Ezek alapján az ügyész az Ütv. szerinti általános ügyészi jogkörökön kívül a következő feladatköröket gyakorolja:

- hivatalból vizsgálja a szabálysértési eljárást megszüntető határozatok jogszerűségét, és megalapozatlanság esetén az eljárás folytatására adhat utasítást,
- nyomozás elrendelését kezdeményezi, ha a szabálysértési hatóság bűncselekményt bírált el szabálysértésként, a szabálysértési határozat ellen pedig felhívást nyújt be,
- törvényben meghatározott szabályok szerint elbírálja a szabálysértési hatóság intézkedése és határozata ellen benyújtott panaszt, a törvényt sértő határozatot hatályon kívül helyezi, a megalapozatlan vagy elkésett panaszt elutasítja,
- perújítást kezdeményez, ha a bíróság szabálysértési eljárásban bűncselekményt bírált el, vagy törvényt sértően változtatta át elzárásra a meg nem fizetett pénzbírságot, helyszíni bírságot, illetve a nem teljesített közérdekű munkát,
- az elővezetésről hozott határozatot a szabálysértési eljárás teljes iratanyagával együtt tanulmányozza, és az elővezetés csak akkor hajtható végre, ha az ügyész a határozatot nem helyezi hatályon kívül.

A szabálysértési jogterülethez kapcsolódóan – a szabálysértési jogsegélyről szóló 2007. évi XXXVI. törvény alapján – a bizonyítási cselekmény végzésére, iratok kézbesítésére, illetve adatok közlésére irányuló eljárási jogsegély kibocsátásával és teljesítésével kapcsolatos feladatok ellátására kijelölt központi hatóság a legfőbb ügyész. A jogsegély ügyekben a magyar és a külföldi hatóságoktól érkező megkeresések feldolgozását a Legfőbb Ügyészség végzi.

Polgári bíróság előtti ügyészi tevékenység

Az ügyész perbeli szerepének pontos meghatározását a Kúria 2012. december 5-én meghozott 2/2012. Közigazgatási-munkaügyi-polgári jogegységi határozata tartalmazza. A legfőbb ügyész által indítványozott jogegységi eljárásban a Kúria kimondta, hogy az ügyész a fél jogainak gyakorlására törvény által feljogosított absztrakt közjogi jogalany. Azokban a polgári peres vagy nemperes eljárásokban, amelyeket külön törvény alapján indít, vagy amelyeket ellene indítanak, felperesként, illetve alperesként vesz részt az eljárás valamennyi szakaszában. Az ügyészt, mint absztrakt közjogi jogalanyt az illetékes ügyészi szerv képviseli, amely eljárási szakaszonként változhat.

Azokban a polgári perekben, amelyekben a jogvita tárgya ügyészi szerv által kötött szerződésből eredő igény, vagy ügyészi szerv által szerződésen kívül kár megtérítése, félként a Legfőbb Ügyészség jár el.

Az Ütv. 26. §-ának közös szabályai utalnak arra, hogy az ügyészségnek e törvényben nem szabályozott, az igazságszolgáltatás közreműködőjeként gyakorolt büntetőjogon kívüli feladat- és hatásköreit külön törvények rendezik. Az ügyész ezeket a hatásköreit a törvénysértés kiküszöbölése érdekében elsősorban bírósági peres és nemperes eljárások megindításával (perindítási jog), valamint hatósági eljárások kezdeményezésével és jogorvoslat előterjesztésével gyakorolja. Az Ütv. ezek összességét nevezi együttesen fellépésnek. E jogintézmény tartalmában nem azonos a Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 59. §-ának (3) bekezdése szerinti fellépéssel.

Az Ütv. 27. §-a példalózó felsorolást ad a perindítási hatáskörökre. Ezek a nemzeti vagyonnal történő rendelkezéssel, a közpénzek jogszerűtlen felhasználásával, a semmis szerződéssel a közérdekben okozott sérelem megszüntetésével, a közhiteles nyilvántartásba bejegyzett adatokkal, a környezet, a természet, és a termőföld védelmével lehetnek kapcsolatosak, továbbá magánszemélyek fogyasztói szerződésai (általános szerződési feltételek) megtámadásával, vagy családi jogállás megváltoztatásával függhetnek össze. Az Ütv. a „különösen” kifejezést használja, amely ugyancsak utal arra, hogy a felsorolás nem teljes körű.

A további rendszert az egyes eljárási kódexek és szaktörvények határozzák meg.

Az ügyészség valamennyi hatásköre a közérdek védelmét szolgálja. Ennek keretében a büntetőjogon kívüli közérdekvédelmi tevékenység, azon belül a polgári bíróságok előtti ügyészi tevékenység is igen sokrétű, amelyben az Alaptörvény és a jogszabályok érvényre juttatása, a közérdek érvényesítése – ennek részeként a jogvédelem –, valamint a törvényesség megtartása meghatározó jelentőségű. E tekintetben a magánjogi ügyészi kereseteket két esetkörbe sorolhatjuk:

- általános perindítási jogosultság [Pp. 59. § (1) bekezdés] alapján előterjesztett keresetek és a perbeli fellépés [Pp. 59. § (3) bekezdés],
- külön törvényi felhatalmazáson alapuló keresetindítás.

Törvény felhatalmazása alapján az ügyész nemperes eljárásokat is kezdeményezhet. Egyes nemperes eljárások közös szabályait a 2017. évi CXVIII. törvény állapítja meg. Egyebekben a nem peres eljárásokban – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a Pp. szabályait a polgári nemperes eljárás sajátosságaiából eredő eltérésekkel kell alkalmazni.

A Pp. 59. §-ának (1) és (3) bekezdésében szabályozott általános keresetindítási és perbeli fellépési jogosultság alkotmányos korlátait az Alkotmánybíróság állapította meg. A törvény keresetindítási, valamint perbeli fellépési jogot akkor biztosít az ügyésznek, ha a jogosult a jogainak védelmére bármely okból nem képes. Nem indíthat az ügyész keresetet olyan jog iránt, amelyet csak jogszabályban meghatározott személy vagy szervezet érvényesíthet.

Ha az ügyész más személy jogainak védelme érdekében kezdeményez eljárást, vagy fellép, úgy eljárási jogait a fél magánautonómiájának és rendelkezési jogának tiszteletben tartásával gyakorolhatja, egyezséget nem köthet, jogról nem mondhat le, illetve jogokat nem ismerhet el. Az ügyész fellépése kötelező a büntetőeljárásról szóló törvény szerint a bíróságnak megküldött polgári jogi igény alapján indult perekben. Az ügyész fellépése a bűncselekmények sértettjeit kívánja védelemben részesíteni.

Az akinek igénye érvényesítése céljából az ügyész pert indított, a perbe történő belépése esetén a perben félként vesz részt.

A külön jogszabályokban az ügyésznek biztosított keresetindítási jog alkotmányos alapja a közérdek vagy az, hogy ezekben az eljárásokban az ügyész többnyire más szerv vagy személy által nem védett, illetőleg olyan, más által jogvédelmet nem kezdeményezhető magánjogi érdekeket érvényesít, amely igényérvényesítés éppen az egyéb érdekvédelem akadálya vagy nehézsége folytán válik közérdekkévé.

Ez utóbbi eljárások többnyire a családjog területére esnek – pl. a házasság érvénytelenítése iránti per, az apaság vélelmének megdöntése iránti per, a szülői felügyelet megszüntetése, visszaállítása iránti perek – illetőleg a gondnokság alá helyezéssel és a megszüntetéssel kapcsolatos perek. Kivételesen e külön jogszabályok lehetővé teszik az ügyész elleni perindítást is (ügyész alperes).

Az ügyész a semmis szerződéssel a közérdekben okozott sérelem megszüntetése érdekében, továbbá uzsorás szerződés esetén a szerződés semmisségének megállapítása és az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása iránt is keresetet indíthat. Az ügyész a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének (részbeni érvénytelenség) megállapítását a bíróságtól anélkül is kérheti, hogy az érvénytelenség következményeinek alkalmazását is kérné.

A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény felhatalmazása alapján az ügyész pert indíthat a föld tulajdonjogának, illetve a földhasználati jogosultság megszerzésére irányuló szerződés vagy szerződési kikötés semmisségének megállapítása iránt. A Ptk., illetőleg az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény alapján az ügyész jogosult arra is, hogy érvénytelenség jogcímén az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés

törlését és az eredeti ingatlan nyilvántartási állapot visszaállítását kérje akkor, ha a bejegyzés vagy az alapjául szolgáló jogügylet érvénytelen vagy semmis.

A bírósági hatáskörbe tartozó polgári peres és nemperes eljárásokban való ügyészi részvételnek egy további fontos területét jelentik azok az ügyek, amelyekben az ügyészség kívülálló szervként a törvénysértések megelőzése, illetőleg kiküszöbölése érdekében bírósági eljárást kezdeményezhet, vagy jogorvoslattal élhet. Ilyen például a civil szervezetek nyilvántartási ügyeiben hozott bejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránti keresetindítás, a közérdek sérelmével járó törvénysértő működés miatt a bíróság törvényességi felügyeleti eljárásnak indítványozása, a közhasznú jogállás megszüntetésének indítványozása, vagy a szervezet jogutód nélküli megszűnését eredményező ok megállapításának kezdeményezése. Az egyes jogi személyekkel és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel kapcsolatos ügyészi feladatok körébe tartozik a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló törvény alapján a kérelemnek helyt adó cégbejegyzési (változásbejegyzési) végzés elleni – a végzés vagy az annak meghozatala alapjául szolgáló iratok jogszabályba ütközése okából történő, illetőleg a cégalapítás érvénytelensége miatt – perindítási jogkör, valamint a cégtörvényességi felügyeleti eljárás kezdeményezésére irányuló jogosultság is.

A Ptk. feljogosítja az ügyészt cselekvőképesség jövőbeli részleges vagy teljes korlátozása esetére tett előzetes jognyilatkozat felülvizsgálatának kérésére.

Gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos speciális közérdekvédelmi feladatok

A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos közérdekvédelmi feladatok körébe tartozik a gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végző intézmények működésének törvényességi ellenőrzése, amelynek során észlelt jogszabálysértés megszüntetése érdekében az ügyész az intézmény vezetőjénél felhívással élhet.

Az ügyész folyamatosan figyelemmel kíséri a gyámhatóságok gyermektartásdíj állam általi megelőlegezése tárgyában hozott határozatainak törvényességét, és vizsgálja, hogy az ügyben fennáll-e bűncselekmény gyanúja. A szabálysértési tényállást megvalósító fiataikorúak és gyermekkorúak ügyében, valamint a gyermekkel koldulás és a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott kötelezettségek megszegése miatt indult szabálysértési eljárásokban különös gonddal vizsgálja a speciális szabályok érvényesülését, valamint azt, hogy a szabálysértési hatóság indokolt esetben kezdeményezte-e az eljárás alá vont védelembe vételét.

Az ügyész együttműködik a család-, gyermek- és ifjúságvédelemben érdekelt szervekkel, vizsgálati tapasztalataival, sajátos ügyészi eszközeivel elősegíti a kiskorúak veszélyeztetettségének megelőzését, valamint törvényes jogainak érvényesítését. Külön törvény szerint jelzéssel él a gyermekjóléti szolgálatnál a gyermek veszélyeztetettsége esetén.

A Legfőbb Ügyészség szükség esetén intézkedik a jogellenesen külföldre vitt vagy külföldről Magyarországra hozott kiskorúakkal összefüggő panaszokkal és kérelmekkel kapcsolatban.

2. Büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi szakterület

A büntetés-végrehajtás ügyészi törvényességi felügyelete több százéves történelme folyamán kialakult sajátos eszközeivel, módszereivel elősegíti, hogy a fő- és mellékbüntetések, a büntetőjogi intézkedéseket, a büntetőeljárás kényszerintézkedéseket, az utógondozást, az ezekhez tartozó járulékos feladatokat (pl. a bűnügyi nyilvántartások kezelését), továbbá a nem büntetőjogi felelősségre vonáshoz kapcsolódó, de a büntetés-végrehajtással foglalkozó szervek által foganatosított jogkorlátozásokat a törvények és más jogszabályok előírásainak megfelelően hajtsák végre. Szerepe van a végrehajtásban közreműködő, a legkülönbözőbb intézményrendszerekbe és szervezeti hierarchiába tartozó, más-más ágazati irányítás alatt álló szervek gyakorlatának törvényességi szempontból történő koordinálásában, egységesítésében.

A büntetés-végrehajtást övező jogállami garanciarendszerhez tartozóan a fogva tartó intézetek ellenőrzésével, ott végzett tényfeltárásaival, vizsgálataival és más felügyeleti jogkörei gyakorlásával a büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi ügyész hozzájárul – az állam büntetőhatalmi igényének alkotmányos, törvényes keretek között tartását segítve – a fogvatartottak jogi helyzetének védelméhez, a jogérvényesüléshez. Jelenti ez a tevékenysége egyrészt az elítéltek, illetőleg a fogvatartottak jogainak védelmét, de egyben az állam büntetőigénye érvényesülésének eszközét is, a társadalom és a többi ember védelmét, az állami szervek kötelezettségei teljesítésének kikényszerítését, az esetleges joggal való visszaélés kiküszöbölésének garanciáját. Célja a büntetőhatározat törvényes végrehajtásának elősegítése, de cél annak előmozdítása is, hogy az adott büntetés, intézkedés betöltse rendeltetését.

E feladatok ellátása feltételezi a rendszeres, de a soron kívüli, szükség szerinti azonnali vizsgálatot, adott esetben a haladéktalan intézkedési jogosultságot; minden bűnüldöző, igazságszolgáltató, végrehajtó, igazságügyi igazgatási szerv irányába az indítványozási jogosultságot. Ezek együttes megléte biztosíthatja, jelentheti a törvényességi felügyelet megfelelő színvonalon történő funkcionálását.

A szakterületi ügyész törvénytörő gyakorlat vagy mulasztásban megnyilvánuló törvénytörés megszüntetése érdekében felhívással fordul az illetékes szerv vezetőjéhez, egyéb törvénytörés megszüntetése érdekében rendelkezéssel él. Attól függően, hogy az észlelt törvénytörés minek a megállapítására alkalmas; fegyelmi, szabálysértési, kártérítési vagy büntetőeljárás kezdeményez. A bíróság büntetés-végrehajtási igazgatási tevékenységével összefüggésben észlelt intézkedésre okot adó körülmény esetében a jogszabályi rendelkezés érvényesülésének biztosítása érdekében az illetékes bíróság elnökének intézkedését kezdeményezi. Részt vesz a büntetés-végrehajtási bíró által tartott meghallgatáson, tárgyaláson, illetőleg a büntetés-végrehajtási bírói eljárással kapcsolatos másodfokú eljárásban.

A büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi ügyészi tevékenységet az Alaptörvény is megemlíti [29. cikk (2) bekezdés c) pont], hatáskörét és feladatait részletesen a 2011. évi CLXIII. törvény 22-24. §-ai, valamint a 20/2014. (XII. 23.) LÜ utasítás tartalmazza. Számos törvényben, miniszteri rendeletben is nevesítésre került a büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi ügyészi tevékenység. Fontosságát, szükségességét

több nemzetközi dokumentumban, így az ENSZ és az Európa Tanács fogvatartottakkal kapcsolatos ajánlásaiban, határozataiban és más dokumentumaiban is kinyilvánították.

A Kínzás és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőzésére létrejött Európai Bizottság (CPT) 2003. évi 71. határozatában pozitívan értékelte a magyar ügyészség tevékenységét, a hatékony ügyészi fellépést, továbbá elismeréssel szólt az ezen a területen tanúsított lelkiismeretes ügyészi hozzáállásról. Megállapítása szerint a fogva tartási helyek ügyészi ellenőrzése Magyarországon rendelkezik azzal a lehetőséggel, hogy jelentősen hozzájáruljon a bántalmazás, durva bánásmód megelőzéséhez és általánosságban fogalmazva, a kielégítő fogva tartási körülmények biztosításához.